УДК: 615.32:615.2:615.458.8

ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ МЕДИЧНИХ ОЛІВЦІВ З ОЛІЙНИМИ ЕКСТРАКТАМИ

Нестерук Т.М., Половко Н.П.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Вступ. Незважаючи на різноманітність космецевтических і лікарських засобів, для догляду за шкірою губ, такі прояви як сухість, тріщини, хейліт і запалення залишаються досить поширеними. Зважаючи на це перспективним являється використання медичних олівців на воскожировій основі, що містять вилучення з лікарської рослинної сировини з антибактеріальним, протизапальним та репаративним ефектом.

Метою дослідження був аналіз літературних джерел щодо фармакологічної дії лікарської рослинної сировини (ЛРС) для обґрунтування вибору сировини, яка проявлятиме протизапальні, репаративні та антибактеріальні властивості і може використовуватися в терапії інфекційно-запальних процесів шкіри губ.

Основні результати. Результати аналізу літературних джерел відносно антимікробної дії ЛРС та фармакологічних ефектів, необхідних для лікування інфекційно-запальних процесів шкіри губ наведено в таблиці.

Таблиця

Біологічна дія лікарської рослинної сировини

Лікарська рослинна сировина	Сировина/Діючі речовини/різновиди вилучень	Фармакологічний ефект та застосування
ЛРС антимікробної дії		
Алое деревоподібне	Сік консервований 20 % спиртом, органічні кислоти, смоли, дубильні речовини, ефірна олія, вітаміни, ферменти	Ефективний проти різних бактерій (зокрема, збудників дифтерії, черевного тифу) для внутрішнього вживання Має протизапальний, репаративний ефект. Застосовується зовнішньо при лікуванні ран, опіків, запаленнях шкіри
Багно болотяне	Листя, ефірні олії, арбутин, дубильні речовини, флавоноїди	Володіє фітонцидною і бактерицидною дією. Впливає на стрептококи і стафілококи, кишкову паличку
Бадан товстолистий	Відвари із листя та кореневищ, дубильні речовини	Використовують при кишкових захворюваннях – колітах і ентероколах, дизентерії. Ефективний для лікування захворювань сечових шляхів. Зовнішньо для полоскань порожнини рота при стоматитах і гінгівітах
Базилік камфорний	Трава, листя, ефірна олія	Має виражену бактерицидну дію проти багатьох патогенних мікроорганізмів: стафілококів, колі бактерій, збудників тифу тощо. Застосовується при інфекційно-запальних захворювань сечовидільних та дихальних шляхів
Барбарис звичайний	Алкалоїди: берберин, та інш.; катехіни, ефірну	Виявляє антимікробну активність відносно стафілококів, стрептококів і дизентерійних бактерій

	олію, пектини, цукри, вітаміни С, Е, К, органічні кислоти	
Вільха клейка Вільха сіра	Спиртові екстракти кори вільхи. Кора містить дубильні речовини, ефірну олію, тритерпеноїди, дубильні речовини	Має антимікробну дію проти Staphylococcus aureus, Escherichia coli та Baccilus subtilis. Фітонциди виявлені у корі вільхи сірої ефективні проти простіших: Paramaecium caudatum, Stillonima millibus, Opalia renerum, Lambia intestinalis
Деревій звичайний	Сік із свіжого листя та суцвіття, витяжки з сухого листя і квітів містять ефірну олію (до 0,8%), флавоноїди (лютеолін-7-глікозид, рутин), дубильні речо-вини, ахілеїн, вітамін К, органічні кислоти	Має виражені фітонцидні властивості (впливає на парамецій і повітряну мікрофлору); Діє на парамецій та бактеріостатично на золотистий та білий стафілококи і негемолітичний стрептокок
Дерен справжній	Відвар із кори. Органічні кислоти, дубильні речовини, ефірна олія, аскорбі-нова кислота	Має бактеріостатичний ефект щодо Escherichia coli, і бактерицидну дію до Staphylococcus aureus, Bacillus subtilis та Shigella sonnei
Евкаліпт прутовидний	Настій і відвар листя. Ефірна олія, флавоноїди	Виявляє виражену противірусну дію і бактеріостатичну дію на Proteus vulgaris та α-гемолітичні стрептококи зумовлено ефірними оліями, які, незалежно від способу введення в організм, виділяють легені, де і проявляють слабку протимікробну та протизапальну дію. У дерматологічній практиці при різних гнійних захворюваннях, опіках і відморожуваннях.
Нагідки лікарські	Настойка квітів. Флавоноїди, ефірна олія, кумарини; дубильні речовини (6,4%); аскорбінова кислота; органічні кислоти	Виявляє бактерицидну дію на стафілококи і стрептококи. Мають виражений ефект при лікуванні запальних, простудних захворювань рота і горла, гінгівіту, піореї та молочниці у дітей, а також ангіни Має протизапальний, покращує кровообіг у шкірі, сприяє регенерації епітелію та загоєнню ран при флебітах, варикозному розширенні вен, ранах, опіках, відмороженнях, пролежнях
Мох ісландський	уснінова кислота та її натрієва сіль Спиртові та олійні розчини натрієвої солі уснінової кислоти -зовнішньо	Гальмує ріст грампозитивних бактерій, при вищих концентраціях діє туберкульозні мікобактерії. Лікування гнійних ран та опіків
Мучниця звичайна	Відвар та настій листя Феноли та їх похідні: арбутин, гідрохінон, фенолкарбонові кислоти та їх	Має слабку антибактеріальну дію на туберкульозні мікобактерії. Для лікування запалення сечового міхура, а також під час діареї, атонії кишок, малярії та туберкульозі легень.

	похідні, флавоноїди, дубильні речовини, ефірна олія	У народній медицині використовують як знезаражувальний засіб при гнійних ранах, виразках, діатезі.
Подорожник великий	Фітонциди свіжі листки, сік, Настій листя	Бактеріостатично щодо патогенних мікробів раневої інфекції, гемолітичного стрептокока і стафілокока, палички синьо-зеленого гною протея, кишкової палички. Сік прискорює очищення раневої поверхні від гнійних виділень, припиняє запальний процес та ріст грануляцій. Ефективний при травмах, гнійних, тривало незагоюваних ранах, фурункулах та виразках
Полин звичайний	Ефірна олія Спиртові екстракти листя Водні екстракти	Має виражену протимікробну дію. в концентрації 1:1000 пригнічує розвиток Pseudomas aeruginosa, Klebsiella pneumonia, Staphylococcus aureus Бактерицидно діє на Stapylococcus aureus, Shigella sonnei, Bacillus subtilis. Антисептичну дію при зовнішньому використанні при піодерміях, інфікованих ранах шкіри тощо.
Родовик лікарський	Відвар і рідкий екстракт Ефірна олія, стероїди, фенолкарбонові кислоти та їх похідні флавоноїди, органічні кислоти	Виявляє бактерицидний вплив на мікроорганізми дизентерійної і паратифозної групи, згубно діє на найпростіші організми. Як кровоспинне при маткових, внутрішніх та гемороїдальних кровотечах, в'яжуче та бактерицидне.
Ромашка лікарська	Екстракт квітів, ефірна олія, азулен, каротиноїди; аскорбінова кислота (вітамін С); фенолкарбонові кислоти та їх похідні: флавоноїди: апігенін; дубильні речовини	При зовнішньому застосуванні препарати Х.л. виявляють протизапальну, знеболювальну, епітелізувальну, протимікробну, антимікотичну, протипаразитарну, протиалергічну дію.
Софора японська	Препарати плодів містять флавоноїди	Виявляє бактерицидну дію проти золотистого стафілокока і кишкової палички. Застосовують для прискорення регенерації тканин, при глибоких пораненях, трофічних виразках (бактерицидна дія), при гнійних запальних процесах (рани, опіки, трофічні виразки)
Чебрець звичайний	Фенольні сполуки – тимол та його ізомер карвакрол, ефірній олії	Має виражену антисептичну властивість проти коків і грам-негативних мікроорганізмів. Ефірна олія високоактивна проти патогенних грибків та трихоцефалів
Чистотіл великий	Сангвінарин і хелеритрин	Має виражену антимікробну дію, гальмує ріст грам-позитивних та грам-негативних мікроорганізмів, грибів, туберкульозної мікобактерії. Хелідонін, проявляє антибіотичні властивості, гальмує розвиток ракових клітин у експериментальних тварин

Шавлія лікарська	Водні екстракти (без ефірної олії) Шавлії настойка Дубильні речовини, ефірна олія, урсолова та олеанолова кислоти	Пригнічує розвиток дизентерійних (Shigella flexneri, Shigella sonnei) і бактерій групи колі (Escherichia coli, Enterobacter aerogenes, Enterococcus sp.), помірно пригнічує розвиток золотистого стафілокока, α-гемолітичних стрептококів і деяких патогенних мікроорганізмів Має в'яжучий, протизапальний ефект
Шипшина корична ·	Масло шипшини. Каротиноїди, флавонові глікозиди	Має антибактеріальну дію, яка в основному проявляється щодо грам-позитивних бактерій

Висновки: За результатами аналізу дії лікарської рослинної сировини для подальших досліджень з метою з метою створення фітокомпозиції, вилучення з якої планується вводити до складу медичного олівця обрано ромашку лікарська, нагідки лікарські, евкаліпт прутовидний, олію шиповника, комбінація яких проявлятиме протизапальні, репаративні та антибактеріальні властивості і буде використана в терапії інфекційно-запальних процесів шкіри губ, таких як тріщини, хейліт і запалення.

Список літератури

1. Большая энциклопедия лекарственных растений / Гл. ред. Г.А. Непокойчицкий. – М.: ООО Изд. дом «АНС», 2006. – 960 с.
2. Макарова З.А. Фитонциды / Под ред. Б.П. Токина. – М.: Изд. АМН СССР, 1952. 10. Гарбарець М.О., Западнюк В.Г. Фітотерапія: Довідник. – 2-ге вид., виправл. і доп. – К., 1987. – 320 с.
3. Мамчур Ф.І. Довідник з фармакотерапії. – К.: Здоров'я, 1984. – 264с.
4. Муравьева Д.А. Фармакогнозия (с основами биохимии лекарственных растений). – М.: Медицина, 1978. – 657 с.
5. Рослини з протимікробними властивостями/Стадницька Н.Є., О.З. Комаровська-Порохнявець, Х.Я. Кіщак, О.Б. Миколів, Б.Я. Литвин, Р.Т. Конечна, В.П. Новіков// Національний університет "Львівська політехніка", кафедра технології біологічно-активних сполук, фармації та біотехнології (Дата звернення 1.11.2019). Джерело: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/10547/1/28.pdf
6. Сербін А.Г., Сіра Л.М., Слободянюк Т.О. Фармацевтична ботаніка. Підручник / Під ред. Л.М. Сірої. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2007. – 488 с.
7. Справочник по лекарственным растениям / А.М. Задорожный, А.Г. Кошкин, С.Я. Соколов и др. – М.: Лесн. пром-сть, 1988. – 415 с.
8. Чекман І.С. Клінічна фітотерапія. Природа лікує. – К.: Рада, 2000. – 510 с.
15. www.eko.ua/ 127.93.0.0.1.0.phtml